

Mr. sc. Ivor Altaras Penda, prof. sociologije i filozofije

ESSA d. o. o.

10000 Zagreb, Mrazovićevea 10

ivor.altaras@zg.t-com.hr

DOPRINOS SOCIJALNE DRŽAVE RAZVOJU ČOVJEKOVOG ŽIVOTNOG POTENCIJALA

SAŽETAK

Od kako je povijesnog čovjeka, on živi u društvenoj zajednici s namjerom da si olakša postojanje u svim mogućim aspektima: sigurnosnom, ekonomskom, produktivno – stvaralačkom, kulturnom i mnogim drugima. Onaj tko nema potrebu takvog organiziranja svog života je, kako bi slikovito opisao Aristotel, ili Bog ili zvijer.

Funkcija i utjecaj društvene zajednice na pojedinca je stoga neosporna i mnogostruka. Razvijena društva su još od vremena XVIII stoljeća pokušala osmisliti i organizirati stalnu sustavnu socijalnu skrb za pripadnike svojih zajednica koja se jednim imenom naziva socijalnom državom, a čiji je glavni cilj biti podrška ljudima kada im je to najpotrebnije.

Danas se, u globaliziranom društvu, situacija sve više i sve brže mijenja, i to na način da se socijalna država suočava sa izazovima koji ju izravno ugrožavaju. Davati skrb je od početne podrške čovjeku sada postala prvenstveno ekonomska kategorija u kojoj čovjek prestaje biti subjektom interesa.

Za očekivati je da će se u vremenu što slijedi ta proturječnost dodatno zaoštriti, a čovjek će, i na društvenoj i na bazi pojedinca, morati iznalaziti nove oblike podrške za razvoj svog životnog potencijala.

Iako će, dakle, doći do ozbiljnih društvenih promjena u kojima će se promijeniti i sustav vrijednosti, u svemu tome ima i dobrih vijesti.

U prilici smo, u čovjekovoj svakodnevnicu, primijetiti da čovjekov životni potencijal ipak prvenstveno ovisi njemu samome, a da je pomoć sa strane, iako uvijek dobrodošla, po svojoj suštini tek pripomoć ionako snažnom čovjeku.

To osvijestiti može imati posebno veliki doprinos na poboljšanje kvalitete života upravo u situacijama kada se čovjek suočava sa najtežim izazovima kao što su bolest, siromaštvo ili emotivna rastrojenost.

Uz sva dobročinstva što su ih do sada napravila društva kroz raznovrsne sustave socijalne države, a koji se još uvijek više ili manje uspješno primjenjuju, želja mi je staviti posebni naglasak na potencijal koji svatko od nas ima, sasvim nezavisno od svih drugih.

U tome je naša snaga.

Dakle, do sada društveno organizirani sustavi skrbi, koji se u bitnome razlikuju od zemlje do zemlje, pa tako možemo govoriti o američkom odnosno o više tipova znatno jačih europskih sustava socijalne države, kao svoj osnovni zadatak imaju upravo ideju preuzimanja dužnosti i odgovornosti za živote pojedinca, što je i sastavni dio njene temeljne definicije (Puljiz, 2005., str. 6) Kada bi se ovako postavljeni ideal zaista mogao realizirati to bi predstavljalo znatno približavanje nekoj utopijskoj slici svijeta u kojoj svatko daje prema mogućnostima, a dobiva prema svojim potrebama. Čini mi se, međutim, da je ovaj ideal, iako potencijalno ostvariv, ipak moguće ostvariti na nekim potpuno različitim osnovnim postulatima.

Dokazano, svjetske nacionalne države i njihove vlade sve više prepuštaju svoje, još donedavno, neprikosnovene sfere utjecaja, potpuno novim centrima moći kao što su multinacionalne korporacije, fondovi (koji dnevno pokreću kapital veličine godišnjih bruto nacionalnih dohodaka pojedinih zemalja), i drugim nadnacionalnim institucijama koje sve manje, ako uopće, za svoje djelovanje polažu račune nekom arbitru. U tim okolnostima dobrovoljno i svjesno prepuštanje vlastite sigurnosti i stvaralačkog potencijala na neki izvanjski centar, bez obzira na to koliko on slatkorječivo preuzima na sebe odgovornost, predstavlja postupak unaprijed osuđen na neuspjeh.

Za razliku od društvenih znanosti, iz kojeg miljea ja dolazim, primjećujem da je ovako shvaćeni fenomen preuzimanja odgovornosti za drugoga još bolje i brže uočljiv u medicinskim znanostima, a naročito u situacijama kada se primjenjuju nesvakidašnje, i po mnogima još uvijek alternativne metode kao što su mnoge suportivne terapije koje mnogi od Vas svakodnevno koriste u svome radu sa ljudima iz svoje okoline.

Ples, drama, crtanje, muzikoterapija i terapijsko jahanje samo su neke od brojnih tehnika uz pomoć kojih čovjek u disbalansiranom stanju ponovno pronalazi sebe i svoju moć kako bi ju mogao iskoristi za samorazumijevanje i samoizlječenje. U tom procesu uloga medicinaru nije u tome da mu obeća da će ga izliječiti, već da bude podrška čovjeku na tom putu – od sebe do sebe.

Ako je ovakav misaoni koncept već odavno prepoznatu kada je posrijedi ljudsko zdravlje, bilo bi vrlo zanimljivo uvidjeti da li ista pravila vrijede kada je u pitanju čovjekovo društveno okruženje u kojemu živi.

Mišljenja sam da je odgovor na ovo pitanje nedvosmisleno potvrđan.

Koje su moguće posljedice ovakvoga stava? Iste one koje su nastale primjenom novih, i za establišment, revolucionarnih metoda liječenja. Činjenica je da se uvođenjem novih oblika terapija znatno proširila naša svijest o čovjekovom potencijalu kojeg on posjeduje, kao i što se dobio uvid u snažnu čovjekovu povezanost sa svim onim aspektima okoline za koje smo tek naslućivali da bi mogle pridonijeti čovjekovom samorazumijevanju. Pritom treba strogo razlikovati tu našu povezanost sa okolinom; upućenost na nju, i našu pretpostavljenu ovisnost o njoj. S druge strane, lako je uočljiva transformacija poimanja gdje se nalazi pravi izvor ljudske moći, što često dovodi do sukoba sa predstavnicima tradicionalnog shvaćanja gdje se ona doista nalazi.

Ako je vjerovati Thomasu Kuhnu, poznatom filozofu znanosti, sukob odnosno znanstvena revolucija je sastavni i nužni dio širenja ukupnog ljudskog znanja. Pa ipak, bez obzira na našu znanstvenu praksu, iz koje je i proizašla ova teorija, želim vjerovati da povećanje naših spoznaja sa sobom ne mora baš uvijek nositi određeni sukob, naročito ne kada se radi o nastojanju da se ljudi u potrebi izliječe od onoga što ih muči.

Kao što sam već u ovom radu spomenuo, jedna od bitnih karakteristika globalizacije jest stalna promjena postojećih centara moći. Pritom su istovremeno na djelu čak i suprotni trendovi pa se tako događa vidljivo prebacivanje moći na nadnacionalnu razinu, ali i na onu lokalnu tj. regionalnu.

Upravo je ovo temelj za, rekao bih, obnovljenu središnju temu u društvenim znanostima a to je pitanje: odumire li država?

Ako se napravi tek površna analiza povijesne argumentacije koju su zastupali predstavnici i lijevice i desnice izgleda da postoji slaganje da će se u budućnosti kad-tad uistinu ona dokinuti. Iako su razlozi različiti, zavisno od kuta gledanja, činjenica je da smo već danas uronjeni u proces bitne transformacije države i njenih institucija te značaja kojeg one imaju u našim životima. Države su još uvijek snažne. One pokreću ratove, bore se protiv terorizma, u prilici su izvršiti potpunu ili djelomičnu nacionalizaciju vlastite ekonomije kao što je to nedavno bio slučaj u Boliviji, financiraju znanost i napredak, a mnogima su i jedini poslodavac.

Pa ipak, zbog smanjenih ili izmijenjenih mogućnosti kojima će države svijeta u budućnosti moći ili htjeti štiti svoje građane, pred nama je vrijeme u kojem će se dogoditi neki od sljedeća dva scenarija, a možda i oba dva istovremeno.

S jedne strane, pred nama je vrijeme koje će obilovati socijalnim nemirima i jasno iskazanim nezadovoljstvima zbog naših neispunjenih zahtjeva koje tako često i uporno upućujemo onima za koje mislimo da su nam odgovorni. Na kraju krajeva, pa i dali smo im svoje glasove na

izborima. Takvom scenariju već sada svjedočimo. Sjetimo se samo studenata i sindikalnih središnjica u Francuskoj koji na cesti pokušavaju izboriti svoja prava, na isti način kao što su to pokušavali i radnici u Chicagu još davne 1886. godine, od kojih su njih 200-njak bili i ubijeni. S druge strane, moguć je i scenarij tzv. *doba smanjenih očekivanja*, čija će glavna karakteristika biti sve veća svijest o tome da je čovjekov vlastiti potencijal najveći pokretač društvenih, ekonomskih, zdravstvenih i svih ostalih promjena.

Također je znakovito da već sam odabir jedne od ovih opcija može direktno utjecati na naše duhovno i tjelesno zdravlje.

Socijalna država kao jedan od aspekata opće države u tom nam kontekstu može poslužiti kao izravni pokazatelj naše izloženosti odnosno spremnosti da se uhvatimo u koštac sa sve burnijim vremenima koja su pred nama.

Ovako shvaćena socijalna država može imati izuzetno značajan doprinos razvoju čovjekovog životnog potencijala, pod uvjetom da ga znamo pravilno prepoznati i iskoristiti.

LITERATURA

1. Fukuyama, Francis (2002.) *Povjerenje*. Zagreb: Izvor
2. Fukuyama, Francis (2005.) *Izgradnja države*. Zagreb: Izvori
3. Kiyosaki, Robert (1999.) *Cashflow Quadrant*. New York: Time Warner Company
4. Kuhn, Thomas (2002.) *Struktura znanstvenih revolucija*. Zagreb: Jesenski i Turk
5. Njavro, Đuro (1998.) *Socijalna država*. Osijek – Zagreb – Split: Panliber
6. Pestieau, Piere (2006.) *The Welfare State in the European Union – Economic and Social Perspectives*. London: Oxford
7. Puljiz, Vlado (2005.) *Socijalna politika*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
8. Rifkin, Jeremy (2006.) *Europski san*. Zagreb: Školska knjiga

Ivor Altaras Penda, A.M.
ESSA, Ltd.
10000 Zagreb, Mrazovićevea 10
ivor.altaras@zg.t-com.hr

THE CONTRIBUTION OF THE WELFARE STATE TO THE DEVELOPMENT OF MAN'S LIFE POTENTIAL

SUMMARY

From the moment of his emergence, the historic man has lived in a social community for the purpose of making his existence easier in all possible aspects: security, economic, productive-creative, cultural and many other matters. Those who do not feel such needs to organize their lives are either gods or beasts, to use Aristotle's vivid description. The functions and influence of the social community is therefore undeniable and manifold.

Ever since the early XVIII century, developed societies have tried to conceive and organize permanent and systematic social welfare for the members of their respective communities, commonly known as the welfare state, whose main purpose was to give support to people when they most needed it.

Today, in our globalized world, the situation is changing more and more and faster and faster, forcing the welfare state to face challenges that present a direct threat. Welfare has now turned from its initial function of support to man into a primarily economic category, in which man is no longer the object of interest.

It is to be expected that, in the days to come, this contradiction will become even more exacerbated, while man will have to devise new forms of support for the development of his life potential, both as individual and member of the community.

Consequently, although serious social changes will take place, including a change of the value system, there is also good news in all this.

We are able to observe and apply in man's everyday existence the fact that, in spite of all this, man's life potential still primarily depends on himself alone, while outside help, although always welcome, is essentially aid to man who is powerful to begin with.

Raising the awareness of this can constitute a major contribution to the improvement of the quality of life, notably in cases when man is faced with the greatest challenges, such as disease, poverty or an emotional disorder.

Given all the good deeds performed in the past by various systems of social welfare, and which are still in use, more or less effectively, I wish specially to stress the potential which we all possess quite independently of all others. Therein lies our strength.

REFERENCES

1. Fukuyama, Francis (2002) *Povjerenje*. Zagreb: Izvor
2. Fukuyama, Francis (2005) *Izgradnja države*. Zagreb: Izvori
3. Kiyosaki, Robert (1999) *Cashflow Quadrant*. New York: Time Warner Company
4. Kuhn, Thomas (2002) *Struktura znanstvenih revolucija*. Zagreb: Jesenski i Turk
5. Njavro, Đuro (1998) *Socijalna država*. Osijek – Zagreb – Split: Panliber
6. Pestieau, Piere (2006) *The Welfare State in the European Union – Economic and Social Perspectives*. London: Oxford
7. Puljiz, Vlado (2005) *Socijalna politika*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
8. Rifkin, Jeremy (2006) *Europski san*. Zagreb: Školska knjiga